

FINANCE, BANKING AND INSURANCE

Anton Bykovets, PhD Student
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-377-4-14>

PECULIARITIES OF THE ACTIVITIES OF FINANCIAL MONITORING ENTITIES IN UKRAINE

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

В умовах війни особливої уваги потребує захист національних інтересів. Звідси підвищення ролі фінансового моніторингу, який забезпечує національну безпеку, виявляє та запобігає легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Протидія нелегальним операціям можлива за участі банків, які виступають основними посередниками у реалізації та проведенні розрахунків і платежів за операціями.

Ціль полягає у встановленні особливостей здійснення суб'єктами фінансового моніторингу в умовах військової агресії.

Основними матеріалами є сучасні фахові видання, та першоджерела у сфері фінансового моніторингу.

У 2020 році в Україні було прийнято новий Закон про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Згідно з цим законом, Національний банк України виступає суб'єктом державного фінансового моніторингу для банків і небанківських фінансових установ (за винятком недержавних пенсійних фондів). Однією з особливостей цього закону є впровадження міжнародних стандартів Фінансової дії з боротьби з відмиванням грошей (ФАТФ), зокрема, ризик-орієнтованого підходу та посилення заходів контролю [4].

На законодавчому рівні визначено два види фінансового моніторингу щодо їх класифікації за суб'єктним складом. Відтак суб'єктами первинного фінансового моніторингу та суб'єктами державного фінансового моніторингу. Особливої уваги заслуговує

НБУ, як головний суб'єкт фінансового моніторингу[4]. НБУ виступає у ролі суб'єкта державного фінансового моніторингу щодо банків і небанківських фінансових установ, за винятком недержавних пенсійних фондів. Важливою особливістю нового антилегалізаційного закону 2019 року є впровадження міжнародних стандартів ФАТФ, зокрема, ризик-орієнтованого підходу та посилення впливу на суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Застосування НБУ цілого ряду заходів впливу вказує на недоліки у загальній системі внутрішнього контролю з фінансового моніторингу щодо проведення ризикових операцій і недостатню автоматизацію процедур аналізу. У сучасних умовах цифрової економіки пошук легалізованих коштів стає значно складнішим, що призводить до зниження рівня безпеки економіки. Протягом періоду дії воєнного стану Національний банк України проводить безвизний нагляд та здійснює виїзні перевірки в сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, а також контролю за реалізацією та ефективністю заходів обмеження, зокрема санкцій. Це відбувається відповідно до вимог нормативно-правових актів Національного банку України, які регулюють функціонування банківської системи у випадку введення воєнного стану в частині здійснення валютних операцій та виконання вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу. Цей процес регулюється Положенням № 90, затвердженим Правлінням Національного банку України 30 червня 2020 року [3].

Актуальними особливостями щодо регулювання банківських відносин НБУ в період є створенні обмеження щодо банків, які не можуть затверджувати трансакції, якщо їх сума дорівнює або перевищує 400 000 грн, не отримавши від клієнта документи, які підтверджують походження цих коштів. Інакше кажучи, для відправки більших сум грошей клієнт повинен представити відповідні документи. Також банки повинні проводити аналіз всіх фінансових операцій фізичних осіб, які мають ознаки складних, надзвичайно великих, нестандартно проведених чи не мають очевидної економічної чи законної мети [2].

Особливості суб'єктного складу фінансового моніторингу обумовлені його сутністю та природи. Головну роль відіграють банки, що є основними посередниками переказу фінансових активів. В умовах війни Національний банк України впровадив нові вимоги щодо здійснення банками фінансового моніторингу. Нововведення сприятимуть підвищенню результативності заходів з фінансового

моніторингу та створенню умов для сприяння зниженню ризиків відмивання коштів/фінансуванню тероризму та іншої незаконної діяльності.

Література:

1. Клименко А.О. Організаційно-правові засади діяльності банків в системі заходів протидії легалізації доходів, здобутих злочинним шляхом: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 /Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2018.215 с

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-IX#Text> (дата звернення: 23.11.2023).

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 р. 85 № 361-IX / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 25. Ст. 171.

4. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf (дата звернення: 23.11.2023).

5. Васильчишин О.Б., Титор В.Й., Кекіш І.П. Національна безпека: особливості забезпечення у режимі воєнного стану. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/3047>